

Sınai Mülkiyet Haklarına Tecavüz Halinde Tazminat Sorumluluğu

Sınai Mülkiyet Hakkı sahipleri, ürün ve hizmetlerinin tüketiciler nezdindeki imajının temelini oluşturan ve genellikle büyük yatırımlar yaptıkları sınai mülkiyet haklarına tecavüz halinde ciddi zararlara uğramaktadırlar. Bu sebeple, tazminat davaları, hem hak sahiplerinin zararlarının tazmin edilebilmesi ve itibarın korunması hem de mütecaviz kullanımlara karşı caydırıcı etki yaratması nedeniyle önem taşımaktadır.

Sınai mülkiyet haklarına tecavüz sebebiyle doğan zararların tazmini bakımından, önceki düzenlemelere paralel olarak, 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu ("SMK") da oldukça elverişli düzenlemelere sahiptir.

Nitekim Kanun özellikle, sınai mülkiyet hakkı sahibinin, mütecaviz fiiller sebebiyle fiilen bir zarara uğramamış olsa dahi, mahrum kalmış olduğu gelirlerin de mütecavizden talep edilebileceğini belirtmekte ve bu mahrum kalınan gelirlerin hesaplanması için de seçimsel hesaplama yöntemlerine yer vermektedir. Buna ek olarak, sınai mülkiyet hakkı sahibi, zararlarının tazmini için dava açmadan önce tazminatın hesaplanmasında kullanılacak bilgi ve belgelerin temini için delil tespiti talep edebilmektedir. Bununla birlikte, uygulamada, tazminat davaları genel olarak, özellikle bilirkişi marifetiyle karşı tarafın ticari defterlerinin incelenmesini gerekli kıldığından, uzun süren, karmaşık süreçlerdir.

SMK uyarınca, her şeyden önce hak sahibinin uğramış olduğu fiili zararlar talep edilebilmektedir. Bu zararlar tecavüzün önlenmesi ve piyasada yaratılan karıştırmayı gidermek için yapılan masraflar olabileceği gibi dava masrafları da olabilir.

Hak sahibinin mahrum kaldığı kazancın hesaplanması bakımından ise, SMK 151/2 maddesi uyarınca yoksun kalınan kazancın hesaplanması hak sahibinin seçimine bağlı olarak, aşağıdaki üç yöntemden biri ile yapılmakta olup her bir yöntemin çeşitli avantajlı ya da dezavantajları bulunmaktadır:

- **Sınai mülkiyet hakkına tecavüz edenin rekabeti olmasaydı, hak sahibinin elde edebileceği muhtemel gelir:** Bu yöntem esasen yoksun kalınan kazanç kavramının birebir karşılığı olmakla birlikte, soyut bir hak ihlali olarak kabul edilen sınai mülkiyet hakkına tecavüz fiili karşısında, çoğu kez hak sahibinin tecavüz fiili nedeniyle gelir/kazanç kaybı yaşamaması zorunlu olmadığından tazminatın bu yöntem üzerinden hesaplanması uygulamada sağlıklı sonuçlar elde edilememesine neden olabilmektedir. Bu sebeple, hak sahiplerinin somut olayda tecavüz olmasaydı elde edecekleri muhtemel gelirin ispatına ilişkin olarak güçlü delillerin bulunması istinası dışında, tazminat davalarında genellikle bu yöntem üzerinden bir tazminat hesaplanmasının talep edilmesi riskli görülmektedir.
- **Sınai mülkiyet hakkına tecavüz edenin elde ettiği net kazanç:** Bu yöntemin seçilmesi halinde, mütecaviz tarafın elde ettiği net kazancın hesaplanması için bu tarafın ticari defter ve kayıtları (yurt içi ve yurt dışı satış faturaları vb.) üzerinde inceleme yapılması gerekmektedir. Ancak mütecaviz tarafların ticari defter ve kayıtlarının düzgün ve düzenli tutulmaması ihtimali nedeniyle bu yöntem de hak

sahiplerini sağlıklı olmayan birtakım hesaplamalarla karşı karşıya bırakabilmekte ve incelemelerin uzamasına neden olabilmektedir.

- **Sınai mülkiyet hakkına tecavüz edenin bu hakkı bir lisans sözleşmesi ile hukuka uygun şekilde kullanmış olması hâlinde ödemesi gereken lisans bedeli:**

Bu yöntem genellikle doktrinde “lisans örneksesmesi” olarak anılmakta olup yoksun kalınan kazancın hesaplanmasında en verimli yöntem olarak görülmektedir. Bu yöntemle göre hak sahibi dava dosyasına emsal bir lisans sözleşmesi sunabiliyor ise, bu sözleşmede yer alan lisans bedeli mahkeme tarafından dikkate alınmakta ve somut olayın koşullarına göre uygulanmakta; eğer dosyaya emsal bir lisans sözleşmesi sunulamıyor ise, somut olayın şartları ve sınai mülkiyet hakkının değeri nazara alınarak müteceviz ticari iş ve işlem hacmine uygun bir bedel belirlenmektedir.

Tazminat davası açılırken, dava dilekçesi ile birlikte kanunda sayılan seçimlik haklardan hangisine dayalı olarak hesaplama talebinin bulunduğu belirtilmesi zorunludur. Öte yandan Türk Hukuku’nda tazminat davalarında, dava dilekçesinde, tazminat talebini oluşturan belirli bir tutarın belirlenmesi de zorunludur. Ancak tazmini talep edilen tutarın tam olarak belirlenebilmesi baştan mümkün olmadığından dava açılırken talep edilen tutarı makul ölçüde düşük tutup sonradan artırımı yapılabilmesi mümkündür.